

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/diplomacy

Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Foreign Affairs for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.gov.pl/dyplomacja

Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

Nota informacyjna nt. orzecznictwa Trybunału nr 244

Październik 2020 r.

Ádám i Inni p. Rumunii – skargi nr 81114/17, 49716/18, 50913/18 et al.

Wyrok z 13.10.2020 r. [Czwarta Sekcja]

Art. 1 Protokołu nr 12

Ogólny zakaz dyskryminacji

Zarzut dyskryminacji uczniów należących do mniejszości narodowych, studiujących w języku ojczystym, na końcowych egzaminach w szkole średniej: *brak naruszenia*

Fakty – Skarżący są z pochodzenia Węgrami, w Rumunii uczęszczali do szkoły nauczającej w ich języku ojczystym. Żadnemu z nich nie udało się uzyskać świadectwa dojrzałości (ukończenia szkoły). Skarżyli się, że mieli mniej czasu niż ich rumuńscy rówieśnicy na przygotowanie się do egzaminów, a przynajmniej na odpoczynek między egzaminami, i mniejsze szanse powodzenia na egzaminie maturalnym.

Prawo

Uwaga wstępna – Choć w omawianych skargach nie podważano znaczenia nauki przez mniejszości narodowe języka urzędowego państwa, Trybunał podkreślił, że właściwe instrumenty Rady Europy wyraźnie uznają, że ochrona i promowanie języków mniejszości nie powinny odbywać się ze szkodą dla języków urzędowych i potrzeby uczenia się ich.

Art. 1 Protokołu nr 12: Co do zasady do spraw wniesionych na podstawie art. 1 Protokołu nr 12 zastosowanie mają te same standardy, co wypracowane przez Trybunał w orzecznictwie dotyczącym ochrony zapewnianej przez art. 14, w tym dotyczące pozytywnych obowiązków Układających się Państw w zakresie dokonania koniecznego odróżnienia osób i grup, których okoliczności są w istotny i znaczący sposób różne. W tym kontekście istotność mierzy się w odniesieniu do tego, czego dotyczy sprawa, natomiast dla stwierdzenia przez Trybunał, że różnica w okolicznościach jest znacząca, wymagany jest pewien próg. Aby próg ten został osiągnięty, środek musi wywierać szczególnie szkodliwy wpływ na pewne osoby ze względu na ich przynależność do pewnej grupy chronionej i w świetle przywołanej przesłanki dyskryminacji (*J.D. i A p. Zjednoczonemu Królestwu*, nr 32949/17 i 34614/17, 24 października 2019 r., [Nota informacyjna nr 233](#)).

Skarżący musieli przystąpić do tych samych egzaminów co ich rumuńscy rówieśnicy. Ponadto, w celu zaliczenia matury musieli również przystąpić w tym samym czasie do dwóch dodatkowych egzaminów sprawdzających ich znajomość języka i literatury węgierskiej. Można wywnioskować, że harmonogram matury postawił skarżących w niekorzystnej sytuacji. Byli zatem traktowani w ten sam sposób co uczniowie rumuńscy przystępujący do matury, mimo że ich sytuacja była różna. Należało ustalić, czy różnica ta była na tyle znacząca, by osiągnąć próg wynikający w sposób dorozumiany z art. 1 Protokołu nr 12, a także czy na podstawie tego przepisu państwo miało obowiązek pozytywny podjęcia szczególnych środków w celu złagodzenia dodatkowego ciężaru nałożonego na skarżących.

a) Treść programu nauczania

Przy ustalaniu i planowaniu szkolnego programu nauczania, co obejmuje głównie kwestie celowości, władzom krajowym należy pozostawić pewien margines oceny. Niemniej jednak wśród Układających się Państw Rady Europy wyłania się konsensus międzynarodowy na rzecz uznania szczególnych potrzeb mniejszości oraz obowiązku ochrony ich bezpieczeństwa, tożsamości i stylu życia, a także rozwoju języków mniejszościowych.

Zgodnie z krajowymi wymogami ustawowymi oraz zobowiązaniami międzynarodowymi, polityka oświatowa dotycząca osób należących do mniejszości narodowej, a w szczególności ustawa o edukacji narodowej (NEA), mają na celu tworzenie równych dla wszystkich uczniów szans w dostępie do nauczania w ich języku ojczystym. Została ona zatem opracowana w celu zapewnienia skarżącym nauczania w języku ojczystym, przy jednoczesnym zapewnieniu wystarczającego opanowania i znajomości języka i literatury rumuńskiej. Sposób, w jaki władze postanowiły sprawdzać tę wiedzę, i poziom trudności egzaminu, który według skarżących był wysoki nie tylko dla nich, ale także dla ich rumuńskich rówieśników, należą niewątpliwie do zakresu marginesu oceny każdego państwa.

Chociaż rozpoczęcie wdrażania środków przewidzianych przez NEA zabrało władzom trochę czasu i być może nie zbadały one jeszcze w pełni wszystkich możliwości przewidzianych przez prawo i wskazanych przez Krajową Radę ds. Zwalczania Dyskryminacji, osiągnięto już jednak postęp. Ponadto, chociaż opóźnienia we wdrażaniu niektórych środków mogły mieć pewien wpływ na sytuację skarżących, to jednak – mając na uwadze margines oceny w tej sprawie – same te opóźnienia nie pozwalają na stwierdzenie przez Trybunał, a skarżący nie przedłożyli na to żadnych dowodów, że treść programu nauczania sama w sobie nakładała na nich nadmierny ciężar w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 12.

b) Kolejność egzaminów maturalnych

Uczniowie znajdujący się w sytuacji skarżących musieli zdać dwa dodatkowe egzaminy w porównaniu do uczniów uczących się w języku rumuńskim. Było to jednak bezpośrednią i nieuniknioną konsekwencją świadomego i dobrowolnego wyboru dokonanego przez skarżących, by uczyć się w innym języku, i zaoferowania im przez państwo takiej możliwości.

Ponadto harmonogram egzaminów maturalnych był określany rozporządzeniem ministra edukacji na początku każdego roku szkolnego i nie różnił się znacząco z roku na rok. Zainteresowani uczniowie mieli zatem wystarczająco dużo czasu, aby przygotować się do egzaminów zarówno pod względem merytorycznym, jak i psychicznym. Ponadto harmonogram matury, rozpatrywany jako całość, nie nakładał na skarżących nadmiernego ciężaru. W latach, w których skarżący przystępowali do matury, okres przewidziany na egzaminy trwał od ośmiu do dwudziestu pięciu dni. Dodatkowo harmonogram sesji egzaminacyjnej od czerwca do lipca 2018 r. wywierał mniejszą presję na skarżących przystępujących do matury w tamtym czasie, gdyż egzaminy ustne zostały wyznaczone na cztery miesiące przed pisemnymi. Nie można wyciągnąć wniosku, że skarżący mieli

średnio znacznie mniej czasu na odpoczynek niż ich rumuńscy rówieśnicy. Ten sam wniosek pozostaje w mocy, nawet jeśli zarzucaną nierównowagę uwzględni się wyłącznie z punktu widzenia egzaminów, do których skarżący musieli przystąpić dzień po dniu – w przeciwieństwie do ich rumuńskich rówieśników, którzy mieli między nimi dzień odpoczynku. Niedogodność, z powodu której ucierpieli skarżący, nie była na tyle znacząca, by osiągnąć próg wymagany przez art. 1 Protokołu nr 12. W tym względzie, statystyki przedłożone przez rząd wykazały, że w latach 2013-2018 szanse powodzenia na końcowych egzaminach maturalnych były podobne dla wszystkich uczniów.

Konsekwencje wybrania przez skarżących języka nauczania oraz organizacja przez władze nauczania w języku mniejszości oraz egzaminów maturalnych, chociaż istotne dla zarzucanej różnicy w traktowaniu, której skarżący doznali w stosunku do swoich rumuńskich rówieśników, nie postawiły ich w odmiennej sytuacji, która byłaby wystarczająco poważna w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 12. Nie było zatem potrzeby ocenienia przedstawionego przez państwo uzasadnienia tej różnicy.

Rozstrzygnięcie: brak naruszenia (pięcioma głosami do dwóch).

(Zobacz także *Sejdić i Finci p. Bośni i Hercegowinie* [Wielka Izba], nr 27996/06 i 34836/06, 22 grudnia 2009 r., [Nota informacyjna nr 125](#); [Przewodnik na temat art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz art. 1 Protokołu nr 12 do Konwencji](#))

© Council of Europe/European Court of Human Rights
Niniejsze streszczenie przygotowane przez Kancelarię nie wiąże Trybunału.

Link do [Not informacyjnych nt. orzecznictwa](#)